

Nationalisme is kinderspel

Sanja Mitrović - Will you ever be happy again?

"Kun je van me houden", vraagt Sanja Mitrović aan het publiek en aan medespeler Jochen Stechmann. Achter haar laat een videoscherm haar Servische paspoort zien, open gehouden door een miniatuurbuste van Tito. Dan verwisselt ze haar Servische paspoort voor een Nederlands exemplaar. "En nu", vraagt ze, "kun je nu van me houden?"

Sanja is Servisch en Jochen is Duits. Allebei maken ze deel uit van niet per se de meest frisse volkjes uit de recente Europese geschiedenis. De vraag hoe je om gaat met de geschiedenis van je land en hoe die geschiedenis verweven is met je persoonlijke leven, is dan ook het uitgangspunt van Will you ever be happy again? Mitrović maakte de voorstelling in co-productie met het Amsterdamse Veemtheater voor het internationale Servische theaterfestival BITEF. En nu is de voorstelling in Nederland te zien.

Mitrović vertelt hoe ze in haar jeugd partizaantje speelde. En dat de kneusjes alleen mee mochten doen als ze gemene Duitsers speelden die dan glorieus verslagen zouden worden door de heldhaftige Servische verzetsstrijders. Mitrović wil dat spel graag overdoen en heeft in Jochen Stechmann gelukkig een Duitser bereid gevonden om voor Nazi door te gaan. Wat volgt is een losjes gestructureerde montage van plukjes Europese geschiedenis, kinderspelletjes en jeugdherinneringen die allens persoonlijk worden.

Stechmann vertelt over zijn met een Nazi-document aantoonbare 100% Arische wortels, over hoe zijn oma stralend opgedoft naar Hamburg ging om de Führer in het echt te zien. Mitrović laat haar schoolschrift zien met haar eerste schrijfwerk met nationalistische verhalen vol opofferingsgezindheid en heldenmoed, die de twee vervolgens als een kinderspel naspelen. Steeds opnieuw laten de scènes een bepaalde verhouding zien van de spelers tot de geschiedenis waar zij deel vanuit maken, soms direct (Mitrović verkleedpartij met vrienden ten tijde van de NAVO-bombardementen op Belgrado), soms indirect (Stechmann's verhaal over zijn oma). Prettig is dat de scènes nooit sentimenteel worden of te uitleggerig. Zaken waar je als Nederlander met je verstand niet bij kunt worden luchtig afgedaan. De tekeningen die Mitrović in haar basisschoolschrift maakte van de eerste branden en oorlogshandelingen worden even terloops getoond als die van de Macedoniërs in traditionele kledingdracht.

Toch kleeft aan al die vrijblijvendheid ook een nadeel. De problematiek die Mitrović en Stechmann aan de dag willen leggen, wordt nergens echt persoonlijk of urgent. In ieder geval niet voor Nederlands publiek, al is voor te stellen dat dat op het BITEF (bij een overwegend Servisch publiek) anders is. De scènes zijn allemaal redelijk braaf en keurig en pijn doet het dan ook nergens, terwijl de verhouding tussen Serviërs en de rest van de Europeanen juist behoorlijk schuurt. Zoals dat ooit ook het geval was met de Duitsers. De sterkste scènes zijn dan ook degenen waarbij je je als publiek ongemakkelijk gaat voelen. Zoals wanneer Mitrović suggereert dat we pas van haar kunnen houden als ze geen Servische meer is, wanneer een onschuldig kinderspelletje uitmondt in de conclusie dat de Europeanen de Serviërs pas als volwaardig beschouwen als ze oorlogsmisdadigers uitleveren, of wanneer blijkt dat de leuzen die voetbalhooligans scanderen niet verschillen van de abjecte taal die Servisch-Nationalisten of neonazi's uitslaan.

Een ander minpunt is dat Mitrović haar thema toch niet helemaal helder weet te krijgen. Gaat het nu over het schuldgevoel dat Servische en Duitse jongeren met zich meedragen of juist om de moeizame verhouding tussen Duitsland en Servië? Of misschien allebei? Over elk onderwerp zou een afzonderlijke voorstelling te maken zijn. Die kritiek neemt niet weg dat Will you ever be happy again een frisse en prettig-geëngageerde voorstelling is, gemaakt door twee performers naar wie je graag kijkt en van wie je nog veel meer mooie en minder mooie verhalen zou willen horen. En van wie de toeschouwer absoluut gaat houden of ze nou Duitser, Servische of Nederlandse zijn.

Bron: 8weekly

Door: Robbert van Heuven

Fotografie: Sjoerd Kelderman

Datum: 29 oktober 2008

Gezien op: 23 oktober, het VeemTheater Amsterdam